

Μάσιμο ντ' Αλέμα

«**Μ**ια δυναμική Αριστερά γνωρίζει ότι πρέπει να δεχθεί την πρόκληση που ο Ζακ Ντελέρ αποκάλεσε "τέχνη του να κυβερνάς". Αυτό υποστήριζε ο Μάσιμο ντ' Αλέμα στο τελευταίο του βιβλίο που φέρει τίτλο «Η μεγάλη

Το μανιφέστο της νέας ιταλικής Αριστεράς

ευκαιρία, η Ιταλία μπροστά στις μεταρρυθμίσεις» («La grande occasione, l'Italia verso le rifoune», εκδόσεις Arnoldo Mondadori. Πρόκειται για μια παρατήρηση με προφητικό χαρακτήρα, διότι το βιβλίο στο οποίο αναφερόμαστε κυκλοφόρησε στην Ιταλία σε ανύποπτο χρόνο, το καλοκαίρι του 1997. Τότε, ήταν δύσκολο να φαντασθεί κάποιος ότι ο πρώην κομμουνιστής ηγέτης θα μπορούσε να βρεθεί κάποτε και μάλιστα μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, στο τιμόνι της χώρας του. Σήμερα ο Μάσιμο ντ' Αλέμα είναι πρωθυπουργός και καλείται να οδηγήσει την Ιταλία στο δύσκολο ραντεβού με τη νέα χιλιετία και να κάνει πράξη τις μεταρρυθμίσεις που ο ίδιος είχε οραματισθεί. Έτσι, αποκτούν ειδική αξία οι παρατηρήσεις και οι σκέψεις που ο ίδιος κατέγραψε στο αυτοβιογραφικό του βιβλίο, το οποίο δεν έχει μεταφρασθεί στα ελληνικά. Είναι γραμμένο σε πρώτο πρόσωπο και διηγείται την ιστορία της ιταλικής κοινοβουλευτικής επιτροπής, που συγκροτήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 1997 για την

αναθεώρηση του ιταλικού Συντάγματος. (Η επιτροπή αυτή, η λεγόμενη Bicamerale, της οποίας ο Μάσιμο ντ' Αλέμα υπήρξε από τους κυριότερους εμπνευστές δεν έχει ακόμα ολοκληρώσει το έργο της και βρίσκεται προσωρινά σε αδράνεια). Το «χρονικό» της Bicamerale είναι αφορμή για να εξομολογηθεί και να επιχειρήσει ταυτόχρονα μια ανασυνοργάνωση του ιταλικού κράτους. Ο Ιταλός πρωθυπουργός μας μιλάει έτσι για τα σκάνδαλα της Tangentopoli και για το ρόλο της Αριστεράς στην ανασυνοργάνωση του ιταλικού κράτους. Αναφέρεται σε δυσκολίες και διλήμματα που απασχόλησαν τον ίδιο και το κόμμα του από την αρχή της Β' Δημοκρατίας. Μεταχειρίζεται τεχνάσματα αλλά και αληθινές ιστορίες, που αφορούν την προσωπική του ζωή, για να περιγράψει την πορεία της Ιταλίας τα τελευταία χρόνια «Συνομιλεί» με ξένους ηγέτες και διεθνούς κύρους προσωπικότητες. Ειρωνεύεται τους συμπατριώτες του αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό. Το αποτέλεσμα: Γραμμένο με απλή γλώσσα και χιούμορ, αποτελεί στην ουσία ένα μανιφέστο της νέας ιταλικής Αριστεράς. Από το βιβλίο του Μάσιμο ντ' Αλέμα «Η μεγάλη ευκαιρία, η Ιταλία μπροστά στις μεταρρυθμίσεις» επιλέξαμε ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα:

Αυτό το βιβλίο διηγείται την αρχή μιας ιστορίας που θα ολοκληρωθεί την επόμενη χιλιετία. Είναι μια μικρή ιστορία, αν συλλογιστούμε ότι ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπου καταργούνται τα σύνορα ανάμεσα στα έθνη, όπου οι τεχνολογίες μεταμορφώνουν την εργασία και τα δίκτυα επικοινωνίας και μετατρέπουν την ίδια την έννοια της δημοκρατίας. Αυτή η ιστορία είναι, όμως, σημαντική για τούτο το μικρό κομμάτι του κόσμου που λέγεται Ιταλία, για την κοινωνική και οικονομική της δομή, που πρέπει να ακολουθήσει τις αλλαγές για τους θεσμούς της, που κινδυνεύουν να αλλοιωθούν εάν δεν ανανεωθούν. Σε μία χώρα, στην οποία εδώ και χρόνια μιλάμε για μεταρρυθμίσεις χωρίς να τις επιχειρούμε, ξεκίνησε μια προσπάθεια σοβαρής αλλαγής των κανόνων του δημοκρατικού παιχνιδιού. Μια επιτροπή, διορισμένη από τη Βουλή, πρότεινε ορισμένες αλλαγές του Β' μέρους του ιταλικού Συντάγματος. Η Βουλή και η Γερουσία θα τις συζητήσουν και θα τις υποβάλουν για έγκριση στους Ιταλούς με δημοψήφισμα. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις έχουν στόχους που μπορούν να θεωρηθούν εκ πρώτης όψεως μακροπρόθεσμοι και απροσδιόριστοι.

Στην πραγματικότητα οι συγκεκριμένοι στόχοι έχουν πολύ μεγάλη σημασία για την καθημερινή ζωή του καθενός: Μια πιο ευέλικτη και πιο κοντά στον πολίτη δικαιοσύνη, πιο ολιγόριθμη και αποτελεσματική Βουλή, ένα κράτος απογραιοκρατικοποιημένο, μια κυβέρνηση που να εκφορξεί περισσότερο τους πολίτες από τις γραμματείες των κομμάτων.

Περιγραφή σ' αυτό το βιβλίο το ξεκίνημα αυτής της πρωτοβουλίας που μπορεί να αλλάξει την Ιταλία και της οποίας υπήρξε ένας από τους πρωταγωνιστές. Προσπάθησα να είμαι αντικειμενικός και να καταλάβω τα επιχειρήματά όλων. Ελπίζω οι σελίδες που ακολουθούν να το πιστοποιούν. Σε κάθε πολιτισμένη χώρα υπάρχουν θέματα για τα οποία οι κυριότερες πολιτικές και πολιτιστικές δυνάμεις έχουν την ίδια άποψη: οι συνταγματικοί κανόνες, τα κυρία ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, σε πολλές περιπτώσεις και σοβαρές επιλογές εθνικού χαρακτήρα, δεν υποβάλλονται σε φθοροποιές συζητήσεις αρχών, αλλά ανήκουν στην ταυτότητα μιας χώρας, στο γενετικό της κώδικα.

Η Ιταλία είχε όμως μια διαφορετική ιστορία και γνωρίζω καλά ότι δεν είναι εύκολο να σπάσει κανείς παλιές προκαταλήψεις, να ξεπεράσει παλαιούς διαχωρισμούς. Και η κρίσιμη ερωτησίου είναι εάν πρέπει να σταχέουσε με σ' αυτό ή όχι!

Εάν, δηλαδή, θα είμαστε ποτέ σε θέση να αποκτήσουμε μία κοινή «περιοχή» κανόνων, για τους οποίους να είμαστε υπερήφανοι. Και ως διαφοροποιήσουμε μετά, αλλά χωρίς τραύματα, για τις συγκεκριμένες επιλογές που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε καθημερινά.

Θυμάμαι όσα μου είπε ο Λιόβελ Ζοσπέν, όταν δεν ήταν ακόμη πρωθυπουργός, με την ευκαιρία ενός συνεδρίου της Σοσια-

λιστικής Διεθνούς: «Όταν είμαι στο εξωτερικό, δεν επιθυμώ να πω στον πρόεδρο της Δημοκρατίας: Δεν ξέρω εάν στην Ιταλία θα αποκτήσουμε ποτέ ένα τέτοιο επίπεδο πολιτισμού. Αλλά σας εξομολογούμαι ότι θα το ήθελα πολύ. Εμείς οι Ιταλοί έχουμε συνθίσει ακριβώς τη διαμετρικά αντίθετη κατάσταση. Εκμειταλευθήσατε την κλίση ευκαιρία για να δημιουργήσουμε καβγάδες, πάνω υπερβολικούς στους τόνους και επιφανειακά χωρίς λύση. Αν αυτό εξορτώνεται και οι μικροί τόνοι της πολιτικής αντιπαράθεσης.

Το γεγονός ότι βρισκόμαστε πάντα εν όψει αδιεξόδων, αντιμετωπίμε με τραυματικές ρήξεις. Συνήθως, εκείνοι που φωνάζουν πιο δυνατά είναι πάντα οι ίδιοι που εκ των υστέρων διαίτην ματεύονται και ετοιμάζουν αναίτηρη επίσημους βιβλακίους. Είναι ένα αισθητικό μοντέλο «αντιπαιδικό». Ενώ το ασκαλώ «συνεργατικό ανταγωνισμό» Το υιοθετούμε συχνά και όχι μόνο στην πολιτική ζωή και σίγουρα ενσπκρώνει ένα κομμάτι της εθνικής μας ταυτότητας, επιφανειακό, θεατρικό, μελοδραματικό. Δεν αρνούμαι ότι αυτός ο τρόπος, να υπάρχει κανείς, έχει και το το συμβατικό και το ζωφό, αλλά ειλικρινά θα ήταν καλύτερα να πλαισιωθεί με μια μεγαλύτερη δόση σοβαρότητας, μέτρου και αυστηρότητας.

Ο Καλ και η Ενωμένη Ευρώπη

Ηταν η πρώτη φορά που συναντούσα τον Καλ. Η συνάντηση διήρκεσε περίπου δυο ώρες, μια περισσότερο από όσο είχε προβλεφθεί. Εκ πρώτης όψεως, ο Καλ σε εντυπωσιάζει για την επιβλητική σωματική του παρουσία και την ειλικρινή και προσγειωμένη στάση του. Μιλήσαμε πολύ, προσπίντων για την Ευρώπη, για τις προοπτικές της Ιταλίας και για την αναγκαιότητα -θυμάμαι ότι γι' αυτόν ήταν μια υπόθεση πολύ μεγάλης σημασίας- να ξεαναπροβληθεί ο πολιτικός σχεδιασμός της Ενωμένης Ευρώπης. Περιέγραψε την Ενωμένη Ευρώπη σαν μια ανάγκη, μια απαραίτητη εγγύηση ισορροπίας και ειρήνης. Φαντάζομαι ότι όλα αυτά τα έλεγε με ένα μάτι στραμμένο στα Βαλκάνια, αλλά ήταν περίεργο ότι δεν χρησιμοποιούσε διαφορετικό επιχειρήματα από εκείνα που θα εκμειταλλεύονταν ένας ηγέτης της δημοκρατικής Αριστεράς για να επιχειρηματολογήσει, από τη δική του σκοπιά, την ανάγκη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

«Βλέπετε» μου έλεγε, «ο αδελφός της μητέρας μου λεγόταν Βάλτερ και πέθανε στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η μητέρα μου νόνησε Βάλτερ τον πρωτότοκο γιο της, τον αδελφό μου, ο οποίος σκοτώθηκε στο ρωσικό μέτωπο κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο γιος μου λέγεται Βάλτερ και είναι ζωνιανός. Αυτό σημαίνει, για μας τους Γερμανούς, Ευρώπη. Πρώτα απ' όλα ειρήνη». Με εντυπωσίασε η δυναμη αυτού του μηνύματος και ο νους μου έτρεξε στο άλλο μέτωπο, στην ιστορία της οικογένειάς μου. Ο μεγάλος αδελφός του πατέρα μου, ο Αντόνιο, σκοτώθηκε σε νεαρή ηλικία στο Πιάβε, πολεμώντας τους Αυστριακούς. Ο πατέρας μου, πολλά χρόνια μετά, πολέμησε στο αντίρτικο τους Γερμανούς.

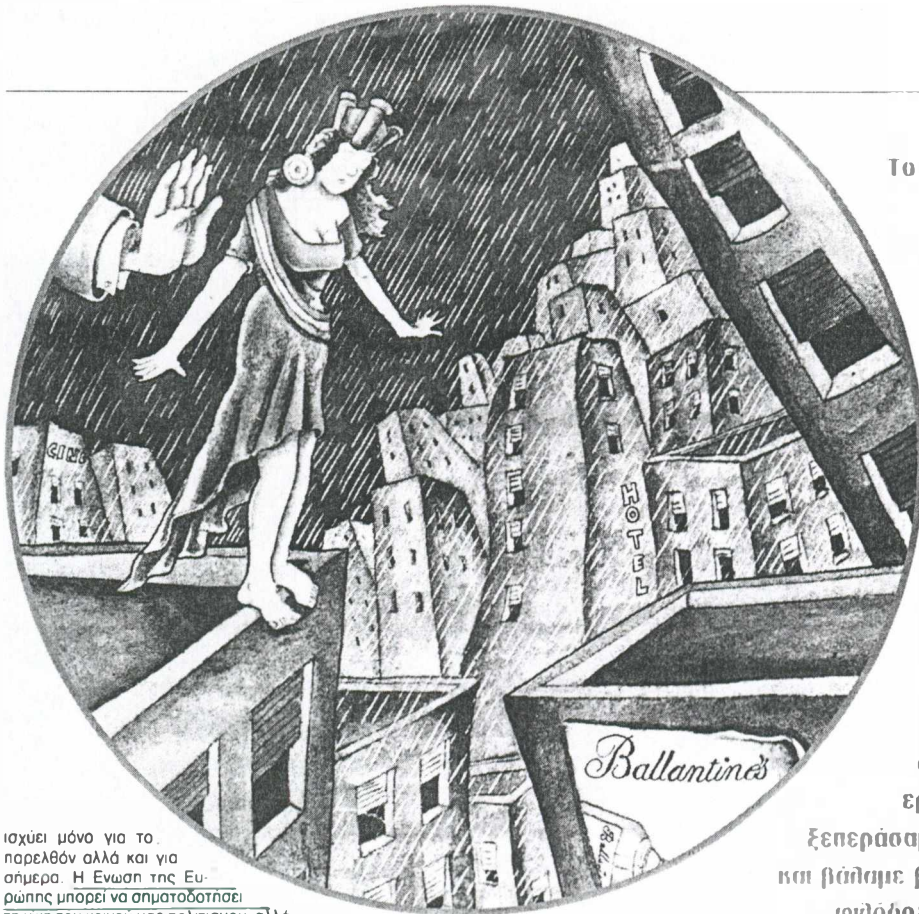
Η ιστορία της Ευρώπης είναι η ιστορία ενός μεγάλου πολιτισμού, είναι η ιστορία ελευθεριών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η ιστορία πολέμων ιδεολογικού μισους, εθνικισμών και θρησκευτικών φανατισμών. Και αυτό δεν

Ενα προφητικό βιβλίο του Ιταλού πρωθυπουργού, γραμμένο σε ανύποπτο χρόνο (καλοκαίρι '97), που, μεταξύ άλλων, περιγράφει το ρόλο της ιταλικής Αριστεράς για την αναδιοργάνωση του κράτους

Δυναμικό ιδεολογικό

...είναι η ιστορία ενός συνεδρίου της Σοσια-

ισχύει μόνο για το παρελθόν αλλά και για σήμερα. Η Ένωση της Ευρώπης μπορεί να σηματοδοτήσει τη νίκη του καινούριου πολιτισμού, αλλά πρέπει να βασίζεται σε κοινές αξίες, στη δημοκρατία και όχι μόνο σε οικονομικούς υπολογισμούς.

Αποφύγαμε το ναυάγιο...

Η Ιταλία έχει τη δυνατότητα να παρουσιαστεί στο ραντεβού με τη νέα χιλιετία σαν μια μεγάλη ευρωπαϊκή χώρα, με μια οικονομία που έχει εξυγιανθεί, με ανανεωμένους θεσμούς, μια χώρα πολιτισμένη και σύγχρονη, επιτυγχώντας ένα στόχο, που μέχρι πρόσφατα φαινόταν αδύνατος.

Το 1992 -δεν έχει περάσει και ένας αιώνας!- ήμασταν μια χώρα οικονομικά κατεστραμμένη και με πεσμένο ηθικό, της οποίας η ιδιανότητα τάξη ετοιμαζόταν να βγει από τη σκηνή αναξιοπρεπώς, «καταποντισμένη» από τη δίνη της Τανγκερολί. Το δημόσιο χρέος έμοιαζε εκτός ελέγχου, η λιρέτα ήταν ένα νόμισμα «μηνλου κινδύνου», η Ευρώπη μια σφραγμασμένη. Στον ορίζοντα διαφαίνονταν η έξοδος από την ομάδα των μεγάλων κρατών, η περιθωριοποίηση από τις αγορές και η πολιτιστική κατάρρευση. Η Ιταλία θα μπορούσε άνετα να μετατραπεί σε χώρα β' κατηγορίας.

Δεν υπερβάλλω στην κρίση μου, αρκεί να θυμηθεί κάποιος εκείνες τις γεμάτες αγωνία ημέρες, για να επιβεβαιωθεί όσο ειπώθηκαν. Ομως, τότε δεν εγκαταλείψαμε τους εαυτούς μας και αρχίσαμε αργά αργά να αναρχίζομαστε, χάρη στη δράση κυβερνήσεων, που τις οδήγησαν άνθρωποι όπως ο Τζουλιάνο Αμάλτο, ο Κάρλο Αρίγκο Ταόμπα και στη συνέχεια ο Λαμπερτό Ντίνι, χάρη στην αίσθηση ευθύνης των συνδικατών και των εργαζομένων και χάρη σ' αυτή την ειδική δύναμη, που οι Ιταλοί ξέρουν πάντα να επιδεικνύουν στις δύσκολες στιγμές.

Ετσι, τα περασμένα χρόνια αποφύγαμε την καταστροφή και μετά, ύστερα από την αποτυχημένη παρέμβαση του Μπερλουσκόνι, υπήρξε η 21η Απριλίου 1996 και η νίκη της «Ελιάς». Η εξυγίανση συνεχίστηκε και τέθηκαν οι βάσεις για πιο φιλόδοξους στόχους.

Από τη δουλειά που έγινε πρέπει να είμαστε υπερήφανοι. Όταν λέω «μείς», εννοώ όλους τους Ιταλούς, εργαζόμενους και εργοδότες, αλ-

λά και πολιτικούς που δεν παραδόθηκαν μπροστά σε ένα ναυάγιο που φαινόταν αναπόφευκτο. Αυτής της Ιταλίας η Αριστερά είναι ένα βασικό μέρος. Στις πλέον δραματικές στιγμές αυτών των τελευταίων χρόνων, δεν δίστασαμε να αναλάβουμε βαριές ευθύνες: Υποστηρίξαμε κυβερνήσεις που δεν μας εκπροσωπούσαν και σκληρά οικονομικά μέτρα απαραίτητα για την εξυγίανση της οικονομίας. Το κάναμε με την πεποίθηση ότι οι Ιταλοί θα καταλάβαιναν την έννοια αυτών των ελιγμών.

Στα κέντρα της πολιτικής μας είχαμε θέσει το γενικό συμφέρον της χώρας και όχι του κόμματος. Γι' αυτούς τους λόγους κερδίσαμε τις εκλογές το 1996 και τώρα κυβερνούμε τη χώρα. Θα έλεγα ότι η 21η Απριλίου υπήρξε η φυσική κατάληξη της ιστορίας όλων αυτών των χρόνων. Οι Ιταλοί μας αναγνώρισαν ως υπεύθυνους

δύναμη, την οποία μπορεί κανείς να εμπιστευθεί, για όσα κατά τη διάρκεια των πιο δύσκολων μεταβατικών χρόνων πρόξαμε και αποδείξαμε ότι γνωρίζουμε πώς να τα πράξουμε.

Η ιδιότυπη τύχη της Ιταλικής Αριστεράς

Κάποιος ρώτησε: «Καλή μεν η εξυγίανση, αλλά γιατί σφείλει να την επιχειρήσει η Αριστερά...». Είχαμε, όντως, μια ιδιότυπη τύχη, που ο Τόνι Μπλερ συνόψισε, όταν μια φορά είπε: «Έσείς πρέπει να κάνετε αυτό που σε άλλες χώρες έκανε η Δεξιά...». Και είναι αλήθεια. Η οικονομική εξυγίανση του κοινωνικού κράτους είναι στόχος που αλλού πραγματοποιήσαν οι συντηρητικοί. Στην Αγγλία το έκανε η Θάιτσορ, τα κτησιωπώτες τους λογαριασμούς μέσα από δραστηκές περικοπές, πολεμώντας τα συνδικάτα και υποχρεώνοντας τους εργαζόμενους να πληρώσουν πολλά. Στην Ιταλία ο κληρός έπεσε σε μας, διότι είμαστε η μόνη υπαρκτή άρχουσα τάξη σ' αυτή τη χώρα. Δεν το λέω με υπερηφάνεια και ούτε με ικανοποίηση. Αντιθέτως, θα ήμουν πιο ευχαριστημένος εάν είχαμε τη δυνατότητα να μετρηθούμε με μια μετριοπαθή Δεξιά, ευρωπαϊκή, σύγχρονη και έξυπνη. Θα ήταν καλό για τη χώρα αλλά και για την Αριστερά, διότι θα αποτελούσε για μας ένα συνεχές ερέθισμα να πράξουμε το καλύτερο, να αναμετρηθούμε, σε μία καλής νοουμένη διαμάχη, για μια καλή διακυβέρνηση.

Αυστυχώς, δεν είναι έτσι. Για πολλούς η ιταλική Δεξιά δεν έχει μια ανάλογη με μας αίσθηση του κράτους και των θεσμών. Μοιάζει περισσότερο στην παλαιά άρχουσα τάξη και κυβέρνηση για 50 χρόνια τη χώρα, ακροβατώντας ανάμεσα στην υπερπόσηση ιδιωτικών συμφερόντων.

Ετσι, εμείς, σήμερα, καλούμαστε να φέρουμε σε πέρας την αποστολή μας, δηλαδή εκείνη μιας αριστερής δύναμης, γεννημένης για να υπερασπίζει τα δικαιώματα των εργαζομένων και των αδύναμων και, συγχρόνως, έχοντας βασική τη μερίμη -όπως στην κυβέρνηση- μια πολιτική εξυγίανση και αυτοπρόρρηση. Δεν είναι ευκολή πρόκληση και θα ευχάμουν τη δύσκολα

Το 1992 ήμασταν μια χώρα οικονομικά κατεστραμμένη και με πεσμένο ηθικό (...)
Δεν εγκαταλείψαμε και συνεχίσαμε τη δράση, με ικανούς ηγέτες, υπεύθυνα συνδικάτα και εργαζόμενους, ξεπεράσαμε την απειδή και βρήκαμε βάσεις για πιο φιλόδοξους στόχους

της να την κατανοούσαν περισσότερο αριθμηνοί και ειδικά στο χώρο της Αριστεράς.

Αριστερά και εξουσία

...Θυμάμαι όσα μου είχε πει μια ηλικιωμένη συντρόφος την επομένη της εκλογικής νίκης: «Νικήσαμε τις εκλογές Γραμματέα, τώρα μπορούμε να οργανώσουμε μια μεγάλη αντιπολίτευση». Σ' αυτή την πρόταση συνοψίζεται όλο το πνεύμα μιας παλαιού τύπου στρατεύσεως, συγκινητικής λόγω της αθωότητας της. Και σκριβώς μέσα σ' αυτή την «παραίτηση» έζησαν πολλοί σύντροφοι, σχεδόν «γενετικά» ανίκανοι να φανταστούν τον εαυτό τους σαν κυβερνητική δύναμη, αν μη τι άλλο λόγω των ευθυνών -μερικές φορές μεγάλων- που εξόλλου είχαμε αναλάβει και ως αντιπολίτευση. Αυτό είναι ένα κομμάτι της ιστορίας μας, ο τρόπος με τον οποίο αισθάνεται ένα μέρος του κόμμου μας, για το οποίο νιώθω μεγάλη εκτίμηση και αγάπη. Άλλο πράγμα είναι η φιλοσοφία σαλονίου μιας ορισμένης αριστοκρατικής Αριστεράς, ανωμα και απαιτητικής, για την οποία το ίδιο το γεγονός του να κυβερνήσει κανείς έχει κάτι τι το ανήθικο.

Μέχρι πρότινος κυβερνήσαν οι άλλοι και άρα σφείλαμε πρώτα απ' όλα να υπερασπιστούμε τους εαυτούς μας. Την ταυτότητα μιας δύναμης καταδικασμένης στην αντιπολίτευση. Σήμερα, τα πράγματα έχουν αλλάξει και εμείς πρέπει να αλλάξουμε, πρέπει να ξεπεράσουμε παλαιούς περιορισμούς και να κλυψουμε το θεωρητικό κενό της δικιάς μας αντίληψης, των θεσμών και των σχέσών μας μ' αυτούς.

Η Αριστερά ταλάντευτηκε ανάμεσα σε μια οργανική και ολοκληρωτική αντίληψη του κράτους -στην εμπειρία του υπαρκτού σοσιαλισμού- και μια κουλτούρα της συμμετοχής, ηρωορισμένη περισσότερο στο να θέσει εμπόδια στους μηχανισμούς των αποφάσεων, παρά στο να τους διευκολύνει -όταν βρισκόταν στην αντιπολίτευση. Σήμερα η αληθινή της αποστολή είναι να αναπροσδιορίσει το χώρο της πολιτικής σε σχέση με άλλες εξουσίες -πρώτη απ' όλες την οικονομική- συχνά αυτόνομες, ελεύθερες από ελέγχους, καταπιεστικές. Μην ούσι ε' ένα γέλιο σκηνικό είναι χιρίδι να ευκαλεστείται κανείς νέους φονταμενταλισμούς. Η απόληξη δεν είναι στο να εντοπίσει κανείς στην παγκόσμια αγορά έναν ακατανίκητο εχθρό. Η μόνη ζυιυνική επιλογή είναι η ενίσχυση των κυβερνητικών οργάνων.

Για πολύ καιρό προσπαθήσαμε να κάνουμε πιο «αδύναμες» τις κυβερνήσεις για να προσιατεύσουμε το χώρο δράσης και πρωταθίου. Σήμερα ο κίνδυνος είναι μιας «αδυναμίας» πολιτικής, ανίκανης να αντιμετωπίσει όχι μόνο τη δύναμη μιας κοινωνίας που κινείται με γρηγορούς ρυθμούς, αλλά προηγήτων την κυριαρχία πιο περιορισμένων και συντηρητικών συμφερόντων, δηλαδή νέων και ισχυρών τεχνοκρατών. Εν όψει μιας τέτοιας πραγματικότητας η Αριστερά σφάλλει, θέλοντας να ενισχυσει τις ατομικές αξίες και περιορίζεται σε ένα κωλύο κριτικής, καταγγελίας και μαρτυρίας. Μια δυναμική Αριστερά αντιθέτως γνωρίζει ότι πρέπει να δεχθεί την πρόκληση που ο Ζακ Ντελντόρ αποκάλεσε «τέχνη του να κυβερνήσεις». Αυτής της πρόκλησης η λειτουργία των θεσμών αποτελεί ένα ζωτικό τμήμα. Να παντρεύει κανείς τις αρχές της δημοκρατίας με την οικονομική εξέλιξη και την κοινωνική συνοχή, σημαίνει να ανανεώσει, όπως έγραψε ο Ντάρρενταφρ, τους χαρτί κτήρες που θεμελιώνουν το δυτικό πολιτισμό.

Εάν ένας απ' αυτούς τους τρεις συντελεστές αποδυναμωμένεται, το αποτέλεσμα θα είναι η απόλυτη κούραση της πολιτικής. Είναι ένα πιθανό σκηνικό που μας επιβάλλει να επιταχύνουμε τους χρόνους και τους όρους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Το γεγονός αυτό απαιτεί από την Αριστερά μια μεγάλη προσπάθεια ώστε να εξελίξει την αντίληψή της για την εξουσία.